

Hvor kommer krydderierne fra? Krydret med rejseoplevelser.

Mine drømme om fjerne lande, fik jeg ved, at min mor læste rejseskildringer for os børn fra familiejournalen, det var fjerne og uopnåelige lande vi hørte om, og jeg tænkte, bare jeg kunne få lov at besøge blot et af disse spændende og fjerne mål.

Jeg har været en del af de steder, jeg som barn synes var helt uopnåelige, jeg vil kun fortælle lidt om rejserne, men lidt mere om hvor de krydderier, vi bruger som en selvfølge til mad og bagning, kommer fra i verden.

Jeg vil begynde med rosinerne og mandlerne, som alle ved er rosiner tørrede vindruer. Første gang jeg så vinmarker var på Rhodos i efteråret 1975, det var herligt at spise friskplukkede vindruer, bare ligge ved Middelhavet og nyde tilværelsen. Det var min første charter- og flyvetur, så Rhodos vil altid være noget helt specielt, det er en fantastisk spændende ø, med meget gammelt kultur og en venlig befolkning. Den gamle del af Rhodos by, har så smalle gader, at jeg kunne røre ved husene på begge sider, når jeg strakte armene ud. Jeg oplevede også, at mandler kan bruges til andet end bagværk og marcipan, på Rhodos laver de nemlig en pragtfuld mandelvin, som er fantastisk i stedet for portvin til dessert. Jeg har været der to gange siden, og det er et sted, jeg altid gerne vil vende tilbage til.

De fleste af vore krydderier kommer fra Østen, og i mere end 5000 år var araberne mellemedet i alt krydderihandel, og de gjorde alt for at skjule, hvorfra de fik alle de velduftende og velsmagende krydderier. Molukkerne en øgruppe i Indonesien var storleverandør, og det var kineserne, der hentede det til Sri Lanka og solgte det videre til araberne, som derefter transportererede det til middelhavsområdet. De solgte det videre til Afrika syd for Sahara. Indtil 332 f. Kr. foregik krydderihandelen til middelhavslandene fra havnebyen Tyre i Libanon, hvor det var fønikkerne, som var erfarne søfolk, der transportererede og solgte det videre.

Gennem århundreder fik europæerne smag for krydderierne, og i 1400 tallet, hvor de var blevet habile søfarere, forsøgte de at finde en søvej til Østen, så de kunne gøre sig uafhængige af den lange transport over land ad Silkevejen. Christoffer Columbus forsøgte. Men som I ved, ramte han Amerika i stedet, så det blev Vasco De Gama, der i 1499 i triumf vendte hjem til Portugal med lasten fuld af krydderier, han havde fundet søvejen syd om Afrika, hvor han havde rundet Kap det gode Håb. Jeg har lige gået i Vasco de Gamas fodspor og besøgt Syd Afrika, dog ikke pr. skib.

Apartheid styret faldt i 1994, det er kun 12 år siden, tænk de hvide betragtede stadig de sorte som andenrangs borgere helt frem til 1994, og nogle gør det vel stadig. Syd

Afrikas nationalmelodi hedder ”Nkosi Sikelel IAfrika” Titlen oversættes til ”Gud velsigne Afrika”, sangen er fra 1912, den betragtedes som en frihedssang og var forbudt af apartheid styret.

Kanelen dyrkes fortrinsvis på Sri Lanka, Ceylon og i Kina, så det må blive oplevelser fra Kina, da jeg ikke har været de 2 andre steder. Kina er ca. lige så stort som hele Europa, og den kinesiske mur kan ikke ligge udstrakt noget sted i Europa. Kina har en meget gammel kultur, og det er fantastisk at besøge den forbudte by, som er det gamle kejserpalads. Den kaldtes den forbudte by pga., der ikke måtte komme andre ind end kejserens hustru og konkubiner, som er hans elskerinder og hans betroede vogtere, som var eunukker, det var mænd, som havde fået fjernet deres kønsdele. Det var en stor ære for en familie at få en søn ind til kejseren som eunuk. Nogle af eunukkerne opbevarede de afskårne dele i sprit, så de kunne mindes bedre tider.

Indien er et af de lande, hvor der i dag dyrkes mange krydderier bla. kardemomme og nelliker. Især kardemommen er specielt indisk, og den dyrkes i de sydvestlige bjergpas, kardemomme har været kendt lige så længe som den menneskelige civilisation. I Indien er maden meget krydret, og det er klogt, at sige den kun skal være lidt krydret. I Indien besøgte jeg Ladakh området i den indiske del af Himalaya, det var fascinerende at gå ca. 3.500 m over havet, og tro jeg gik ved Vesterhavet, det var havbund, der gennem millioner af år var hævet op i denne højde. Jeg kom også gennem verdens højeste pas, hvor man kunne køre i bil, det var 5.605 m over havet. Jeg besøgte også det gyldne tempel i Amritsar, der er brugt 500 kg blad guld til udsmykningen, så der er ikke noget at sige til, det var imponerende. Det Gyldne tempel er sikhernes mest hellige sted, og de rejser dertil på pilgrimstur. Jeg spiste der, det var ikke lige min livret, men de bispiser også ca. 50.000 mennesker om dagen, og det er gratis. Det var også i Amritsar, englænderne under en massakre dræbte ca. 2.000 indere under en fredelig demonstration i byens park.

Alle krydderier kommer ikke fra Østen, vaniljen kommer nemlig for det meste fra Mexico. Mexico er et spændende land, og der har været mange højt udviklede indianske kulturer der. Bla. Maya indianerne som byggede imponerende templer, som gennem århundreder har været gemt i den tropiske regnskov. På Yokatan halvøen er der nu gravet mange ud. Mayerne var meget dygtige til at beregne tiden, og deres tidsregning var mere nøjagtig, end den vi bruger i dag. Mexico City, der var bygget som aztekerne hovedstad, havde en veludviklet by struktur. Den var bygget på sivmætter i en sø, sivet groede, og det blev delvist fast land. Det var udelukkende lav bebyggelse med balance, bygningerne var lige tunge i alle hjørner, så det fungerede perfekt. Da så europæerne kom til, byggede de som de plejer, bla. byggede de en kæmpe katedral af sten fra et indianertempel, som de nedbrød. Og i dag kan jeg godte mig over deres dumhed, bygningen er nemlig sunket, alt efter hvor den er tungest, og

der er store problemer med at rette den op. Ja ja vi europæere mener, vi er de klogeste, men det er absolut ikke tilfældet. Vi har ødelagt meget rundt om i verden.

Kaffen er vel ikke et krydderi, men det kan da sætte lidt krydderi på tilværelsen, meget af vores kaffe kommer fra Columbia. Turen dertil var meget speciel, der var jeg med ovre i 1995, da min søn og svigerdatter hentede deres andet barn en lille pige på kun to måneder, hun var en herlig lille tøs, og nu er hun er herlig stor tøs på 11 år. Columbia er et naturskønt land, men der er meget stor forskel på fattig og rig. Der er meget slum, hvor de allerfattigste bor. De kommer fra landet og ind til byerne med forventning om en bedre tilværelse, men mange af dem bliver skuffede. Der er ingen bolig eller arbejde til dem. Der er meget stor narko kriminalitet i landet, og det kan desværre mange steder bedre betale sig for bønderne at dyrke narko end kaffe, for vi vil ikke betale en ordentlig pris for kaffen, og det er især bønderne, der ikke får nok for deres varer, da mellemhandlerne skummer fløden. Da jeg var der i 1995, besøgte vi et børnehjem, der var et tv-hold for at filme en dreng på ca. to år, han ville blive fremlyst i TV om aftenen, men de fortalte, at han efter al sandsynlighed ikke blev hentet. Han var nok efterladt i parken af sin mor, i det fineste tøj hun kunne skaffe, så håbede hun, der var nogle der ville give ham et hjem, da hun ikke længere selv kunne skaffe mad og tøj til ham. De børn havde de ca. en af om ugen.

Til kaffen skal vi have chokolade, og til fremstilling af det skal vi bruge cacao bønner, og dem vil jeg hente i Brasilien. Brasilien er et fantastisk land med masser af tropisk regnskov. Amazonfloden dannes af Rio Negro og Rio Solimus, to floder der kommer fra hvert sit sted i Andesbjergene. Den ene er helt mørk og den anden gullig. De har ikke samme fart og temperatur når de mødes, så de løber ved siden af hinanden i det samme flodleje, indtil de efter mange kilometer begynder at blandes, et ganske fascinerende syn. Brasilien har også verdens mest vandrige vandfald, nemlig Foz de Igazo, det var et imponerende syn at flyve i helikopter hen over faldet. Rio de Janero er den eneste storby med tropisk regnskov inde i byen, da den også ligger ud til Atlanterhavet, er det nok den flotteste millionby, jeg har set.

Ja jeg kunne blive ved, der er mange flere krydderier, vi bruger som en selvfølge, og jeg er ved at være international, jeg har besøgt langt flere lande, end jeg havde turdet drømme om som barn og ung, jeg er blevet taget godt imod alle steder, og jeg er meget ked af, at mange danskere er blevet sig selv nok. Lad os huske medmenneskelig forståelse og kærlighed i stedet for fjendskab, lad os især hjælpe børn over hele verden, det er dem, der skal bære den verden frem, vi andre ikke har behandlet alt for godt.